

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma

Päivitys vuodelle 2020

Toteutumารaportti 2020

Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut

Mikkeli - Mäntyharju – Kangasniemi – Hirvensalmi - Pertunmaa

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Toimintaympäristö
3. Voimavarat
 - 3.1. Resurssitarpeen kartoitus
 - 3.2. Henkilöresurssit, vastuujaot ja työnjako
 - 3.3. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen
 - 3.4. Toimipisteet ja varustelu
 - 3.5. Välineresurssit
4. Yksityiset palvelun tarjoajat
5. Tietojärjestelmä
6. Yhteistyö ja viestintä
7. Maksut
8. Valvonnan toimeenpano
 - 8.1. Eläintautivalmius
 - 8.2. Eläintautiepäilyt
 - 8.3. Zoonosivalvonta
 - 8.4. Terveysvalvontaohjelmat
 - 8.5. Vesiviljelylaitosten valvonta
 - 8.6. Eläimistä saatavat sivutuotteet
 - 8.7. Eläinten lääkitsemisen valvonta
 - 8.8. Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus
 - 8.9. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkina-
kauppa ja vienti
 - 8.10. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
 - 8.11. Pienteurastamon valvonta
 - 8.12. Muu valvonta
9. Eläinten hyvinvoinnin valvonta
10. Eläinlääkäripalveluiden toimeenpano
 - 10.1. Peruseläinlääkäripalvelut
 - 10.2. Tuotantoeläinten terveydenhuolto
 - 10.3. Kiireellinen eläinlääkäriapu
 - 10.4. Ostopalvelut
 - 10.5. Perustason ylittävät palvelut
11. Ohjaus
12. Laatu
13. Seuranta ja raportointi
14. Toteutuma vuonna 2020

1. Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on huolehdittava peruseläinlääkintäpalvelujen ja päivystyksen järjestämisestä sekä lakisääteisistä virkatehtävistä kuten eläinsuojelusta, maidontuotantotilojen hygieenisestä tarkastamisesta, eläintautien valvonnasta ja ennaltaehkäisystä sisältäen eläinten tuonti- ja vientivalvonnan sekä poikkeustilanteisiin varautumisen (valmiuseläinlääkäritoiminta)

Eläinlääkintähuoltolaki tuli voimaan 1.11.2009. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA (vuoden 2019 alusta Ruokavirasto) on laatinut valtakunnallisen suunnitelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO). EHO on osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa. Ohjelmaa on päivitetty vuodelle 2020.

Laki edellyttää, että myös kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukainen suunnitelma eläinlääkintähuollon palvelujen järjestämisestä sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotosta ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitus suunnitelmassa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajien tarjoamat palvelut alueella.

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Kunnan on suunnitelmassaan myös osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Tässä suunnitelmassa on pyritty ottamaan soveltuvin osin huomioon Ruokaviraston valtakunnallinen suunnitelma ja aluehallintoviraston alueellinen suunnitelma sekä yhteistoiminta-alueen omat erityispiirteet.

Tässä suunnitelmassa mainituista valvontatehtävistä valtion valvontatehtäviin kuuluvat:

- eläinsuojelulain mukainen valvonta
- eläinten tarttuvien tautien valvonta
- eläinten sisämarkkinakauppaan liittyvät tarkastukset
- sivutuoteasetuksen määräämät tarkastukset

Valtion kunnalta ostettavaksi tulevien valvontatehtävien lisäksi suunnitelmassa kuvataan joitakin kunnan viranomaisen tehtäväkenttään kuuluvia valvontatehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista.

Aluehallintovirasto huolehtii valvontaohjelman täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan sekä tekee myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten lääkitsemislainsäädännön valvontaa ja hankalia eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto vastaa alueensa eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon apunaan kuntien valmiuseläinlääkärit.

Paikallistason eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kunta/yhteistoiminta-alueet. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamisesta ja eläinsuojelua koskevista kunnaneläinlääkäriin suorittamista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kuluja vastaava korvaus valtion varoista. Kunnat ovat velvollisia järjestämään eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin ja kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokauden aikoina.

Eläinlääkintähuoltolain tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettäviä tuotantoeläinten ennaltaehkäiseviä terveydenhuollon palveluita.

2. Toimintaympäristö

Kunnan eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvollisuuksina on huolehdittava peruseläinlääkäripalvelujen ja päivystyksen järjestämisestä. Eläinlääkintähuolto ja siihen liittyvä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta järjestetään Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa osana ympäristöterveydenhuoltoa. Seudulliseen yksikköön kuuluu viisi kuntaa; Mikkeli, Mäntyharju, Kangasniemi, Hirvensalmi ja Pertunmaa.

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelma tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotosta ja muista toimenpiteistä. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

3. Voimavarat

3.1. Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkäripalveluiden sekä eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin palvelutarpeen selvittämiseksi on tehty eläinmäärien ja valvontakohteiden kartoitus

1. Eläinmäärät toiminta-alueella (päivitetty 2020, luvut perustuvat Luken tilastoihin 2019 ja arvioon)

	<i>Mikkeli</i>	<i>Mäntyharju</i>	<i>Hirvensalmi</i>	<i>Pertunmaa</i>	<i>Kangasniemi</i>	<i>yhteensä</i>
Tuotantoeläintilat						
<i>Lypsytilat</i>	59	18	11	15	24	127
<i>Muut nautatilat</i>	52	15	10	9	24	110
<i>Sikatilat</i>	2	1	-	1	3	7
<i>Lammas- ja vuohitilat*</i>	5, lisäksi lemmikkilampaista	3, lisäksi lemmikkilampaista	3, lisäksi lemmikkilampaista	2, lisäksi lemmikkilampaista	3, lisäksi lemmikkilampaista	16 tilaa, lisäksi lemmikkilampaista
<i>Hevostilat</i>	36, lisäksi harrastehevosta	harrastehevosta	4, lisäksi harrastehevosta	8, lisäksi harrastehevosta	9, lisäksi harrastehevosta	57, lisäksi runsaasti harrastehevosta
<i>Siipikarjatilat*</i>	1, lisäksi lukuisia harrastekanoita	harrastekanoita	harrastekanoita	harrastekanoita	harrastekanoita	yksi siipikarjatile, runsaasti harrastekanoita
Lemmikkieläimet, arvio (asukaslu/8) – lisäksi runsaasti vapaa-ajan	6642	724	267	211	670	8514 ja runsaasti alueella väliaikaisesti

<i>asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä</i>						<i>ti oleskelevia lemmikkejä</i>
<i>Kuntien asukasluvu 31.12.2019</i>	<i>53 134</i>	<i>5791</i>	<i>2 136</i>	<i>1 690</i>	<i>5356</i>	<i>68107</i>

3.2. Henkilöresurssit, vastuujao ja työnjako

Eläinlääkintähuollon vastaavana eläinlääkärinä toimii kaupungineläinlääkäri Antti Tukiainen. Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelujen toimipisteissä Mikkelissä, Mäntyharjussa ja Kangasniemellä on seitsemän praktikkoeläinlääkärin virkaa, joista yksi on osa-aikainen.

Lisäksi eläinlääkintähuollossa on kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa. Valvontaeläinlääkäreiden toimenkuvas- ta 90 % on valtion korvaamia eläinsuojelulain sekä eläintautilain mukaisia tehtäviä valvontatehtäviä ja loput elintarvikelain mukaisia tehtäviä kuten maitohygienisiä tarkastuksia.

Eläinten terveydenhuollon järjestelyistä vastaavat praktikkoeläinlääkärit. Lisäksi he vastaavat pääosin tarttuvien eläintautien valvonnasta.

Valvontaeläinlääkärin virat auttavat valvontatehtävien hoidosta ja vapauttaa praktikkoeläinlääkäreiden työaika mm. terveydenhuoltokäyntien tekemiseen.

Kangasniemen kunnaneläinlääkärit huolehtivat Roinilan lihatilan lihantarkastuksista.

Taulukko. eläinlääkintähuollon käytettävissä oleva henkilöstö vuoden 2020 alussa, muutokset vuoden loppuun mennessä on merkitty sinisellä ja kursivilla.

	Virkanimike	tehtäväkuvaus	muuta
<i>Minna Leppänen /Maria Tirkkonen 20.4.2020 alka-</i> <i>en</i>	<i>terveysvalvonnan johtaja</i>	<i>hallinto ja talous, suunnitel-</i> <i>mat, toteutumat</i>	
Antti Tukiainen	kaupungineläinlääkäri	vastaava eläinlääkäri, työn-	
Minna Rantalainen	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut ja	50 %
Suvi Kähkönen- Valtola	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut,	
		kiireellinen eläinlääkäriapu	
Tuulia Kastevaara	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut,	
		kiireellinen eläinlääkäriapu	
Leena Riipinen	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut,	
		kiireellinen eläinlääkäriapu	
Veera Strömmer	valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelu ja eläintautival-	
		vonta, sivutuotevalvonta	
<i>Essi Pietilä</i>	<i>valvontaeläinlääkäri</i>	<i>Eläinsuojelu ja eläintautival-</i>	<i>Essi Pietilä</i>
		<i>vonta, sivutuotevalvonta</i>	<i>aloitti</i>
Merja Saarenpää	vastaanottoavustaja	avustavat tehtävät vastaan-	50 %
		otolla, toimistotehtävät	
Minna Talka	laitosapulainen	avustavat tehtävät vastaan-	50 %
		otolla	

<i>Maria Tirkkonen/Daniel Marin</i>	<i>kaupungineläinlääkäri</i>	<i>peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu lihantarkastus</i>	<i>Daniel Marin aloitti 16.11.2020</i>
Sini Marjo	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu lihantarkastus ja laitostenvalvonta	70 %
	<i>kaupungineläinlääkäri virka</i>	<i>peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu</i>	<i>virkaa ei ole vielä täytetty</i>

3.3. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valittaessa henkilöä vakituiseen virkaan tarkistetaan alkuperäiset tutkintotodistukset, jotta varmistetaan lainsäädännön edellyttämän pätevyyden olemassaolo.

Sijaisten praktiikkaoikeudet tarkistetaan Ruokaviraston ylläpitämästä rekisteristä.

Eläinlääkäreiden ammattitaitoa pyritään pitämään yllä koulutukseen osallistumisella sekä eläinlääkäreiden omaehtoisella kouluttautumisella. Jokainen eläinlääkäri osallistuu vuosittain Aluehallintoviraston järjestämiin virkaeläinlääkäreiden työkokouksiin, joissa käsitellään ajankohtaisia eläinlääkintähuollon asioita. Lisäksi eläinlääkärit osallistuvat vuorotteluperiaatteella muihin alan koulutuksiin mm. eläinlääkäripäiville. Totuutuneet koulutukset kirjataan ylös.

3.4. Toimipisteet ja varustelu

Terveysvalvonnan johtajan ja valvontaeläinlääkäriin toimipisteet sijaitsevat Ympäristöpalvelujen toimitiloissa kaupungin virastotalolla.

Eläinlääkintähuollossa on tällä hetkellä toimipisteet Mikkelissä, Mäntyharjussa sekä Kangasniemellä.

	omistaja	varustelu
Mikkeli: Lähemäki	Mikkelin kaupunki	perusvarustus, röntgen, ultraääni, lisähappi, inhalatioanestesia mahdollisuus, avustaja
Mäntyharju	Mäntyharjun kunta	perusvarustus, röntgen, ultraääni, avustaja
Kangasniemi	Kangasniemen kunta	perusvarustus, ultraääni,

Vastaanotoilla on lukitut tilat huumausaineiden säilytystä varten sekä [hälytysjärjestelmä vartiointiliikkeen](#).

Mäntyharjun eläinlääkäriin vastaanoton kanssa samoissa tiloissa on lisäksi terveystalvonnan ja ympäristönsuojelun toimipiste.

3.5. Välineresurssit

Vastaanotoilla on tällä hetkellä hyvät välineet eläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Välineistöön kuuluu mm. suur- ja pieneläinkäyttöön sopivia ultraäänilaitteita, hammaskiven poistolaitte, karvanleikkurit sekä erilaisia suur- ja pieneläininstrumentteja. Työnantaja kustantaa eläinlääkäreille tietokoneet ja niihin potilasohjelmat, puhelimen, tutkimus- ja leikkauspöydät, mikroskoopin, sentrifugin, autoklaavin ja pesukoneen. Toimipisteissä on käytössä myös lisähappi. Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotoilla on rtg.

Mikkelin eläinlääkäreiden käytössä on myös verianalysaattorit, jotka ovat eläinlääkäreiden omistamia.

4. Yksityiset palvelun tarjoajat

Mikkelissä toimii kaksi yksityistä pieneläinklinikkaa, joissa molemmissa on töissä neljä eläinlääkärinä. Mikkelissä on myös hevosten hoitoon erikoistunut klinikka. Lisäksi alueella toimii hyötyeläinkäyntejä ja terveydenhuoltokäyntejä tekevä yksityinen eläinlääkäri. Hirvensalmella toimii yksityinen eläinlääkäri, joka hoitaa niin tuotanto- kuin pieneläimiäkin. Kangasniemellä toimii yksityinen eläinlääkäri, joka hoitaa pääsääntöisesti lemmikkieläimiä ja hevosia. Yksityiset palvelun tarjoajat eivät päivystä eivätkä he voi suorittaa viranomaistehtäviä.

Kangasniemellä ei ole enää yksityisiä eläinlääkäripalveluita 1.3.2021 alkaen.

5. Tietojärjestelmä

Jokaisella kaupungineläinlääkärillä on käytettävissä Provet- eläinlääkäriohjelma, johon kirjataan potilastiedot. Provetin kautta praktikkoeläinlääkäreillä on pääsy nauta- ja sikarekistereihin. Eläinlääkäreiden käytössä on myös TRACES- järjestelmä, jonne kirjataan mm. eläinten viennit ja tuonnit sekä sisämarkkinakaupat.

Osalla on myös käytössä Ruokaviraston ylläpitämä Pikantti-ohjelma.

Valvontaeläinlääkärin käytössä on Kartturi- sovellutus, eläintenpitäjärekisteri, eläintenpitokieltorekisteri sekä Ruokaviraston ylläpitämä Pikantti.

6. Yhteistyö ja viestintä

Eläinlääkintähuollolla on oma sivusto Mikkelin kaupungin kotisivuilla. Sivulla annetaan tietoa kunnan tarjoamista eläinlääkäripalveluista. Sivulla on nähtävissä myös tärkeiden yhteistyötahojen yhteystiedot. Toimialueen peruskuntien kotisivulta on linkki Ympäristöpalvelujen kotisivuille. Tarvittaessa paikallisradio ja paikallislehti toimivat tärkeinä viestintäkanavina. Eläinlääkintäasioiden tiedottamisesta vastaa terveysvalvonnan johtaja ja vastaava eläinlääkäri. Kaupungin viestintäpäällikkö avustaa tarvittaessa.

7. Maksut

Praktikkoeläinlääkärit perivät käyntimaksut, toimenpidepalkkiot, matkakulut sekä muut hoitotoimenpiteestä aiheutuneet kulut suoraan eläimen omistajalta tai haltijalta. Näiden maksujen suuruus määräytyy kunnallisen eläinlääkäritaksan mukaan.

Päivystysaikana on käytössä keskitetty maksullinen palvelupuhelinnumero sekä hyöty- että lemmikkieläimille.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut subventoi käyntimaksuja ja matkakuluja siltä osin, kun ne ylittävät arkin 30 kilometrin päähän tehdyn sairaskäynnin käyntimaksusta ja edestakaisesta matkakulusta aiheutuneet kustannukset. Toimenpidepalkkioita ei subventoida. Hoitava eläinlääkäri laskuttaa subventio-osuuden suoraan Mikkelin seudun ympäristöpalveluilta. Ehtona on, että kyseessä on toiminta-alueella hoidettu hyötyeläin.

Kaikilla vastaanotoilla on käytössä klinikkamaksu, joka on porrastettu toimenpiteen vaativuuden mukaan.

8. Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintauti-, eläinsuojelu- ja eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa asetettuja päämääriä.

Valvonnan päävastuu kuuluu valvontaeläinlääkärille, mutta tarvittaessa myös praktikkoeläinlääkärit osallistuvat valvontaan. Valvonnan yhtenäistämiseksi ja tehostamiseksi valvontaeläinlääkäri toimii läheisessä yhteistyössä aluehallintoviraston ja lähialueiden valvontaeläinlääkäreiden sekä Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden praktikkoeläinlääkäreiden ja terveystarkastajien kanssa.

Valvonnan suunnittelussa pyritään riskiperusteisuuteen. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Kaikki tarkastuskertomukset ja muut raportit toimitetaan Itä- Suomen aluehallintovirastoon sekä tarvittaessa myös muille yhteistyöorganisaatioille kuten esimerkiksi poliisilaitokselle ja Ruokavirastolle.

8.1. Eläintautivalmius

Eläinten terveyden valvontaan liittyy keskeisenä osana varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden valmiuseläinlääkärinä toimivat kaupungineläinlääkärit Suvi Kähkönen-Valtola ja [terveysvalvonnan johtaja](#) Maria Tirkkonen. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti Ruokaviraston ja aluehallintoviraston järjestämään koulutukseen. Praktikkoeläinlääkärit saavat lisäkoulutusta ja ajankohtaista tietoa eläintaudeista aluehallintoviraston järjestämässä työnohjauspäivissä.

Äkillisessä tautitilanteessa eläinlääkäreitä pystytään irrottamaan normaaleista tehtävistään. Valmiuseläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri voivat siirtyä välittömästi tilanteen vaatimiin tehtäviin. Lisäksi osa praktikosta voidaan lyhytkestoisesti ohjata toisiin tehtäviin. Vähintään kolme praktikkoa kuitenkin vaaditaan hoitamaan akuutit eläinten sairastapaukset (päivystyksenomaisena toimintana). Tämänkaltainen supistettu järjestely voi kestää ainoastaan lyhyen aikaa.

8.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Kaupungineläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri huolehtivat eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta. Eläintautilain mukaan eläntaudit jaetaan vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin eläintauteihin. Vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen kolmeen luokkaan: helposti leviävät, vaaralliset ja valvottavat eläntaudit. Todetusta tai epäilystä vastustettavasta eläintaudista tai uudesta vakavasta eläintaudista ilmoitetaan viipymättä aluehallintoviraston läänineläinlääkäril-

le. Vakavissa eläintautitapauksissa tarvittavat toimenpiteet suoritetaan aluehallintoviraston tai Ruokaviraston ohjauksessa. Tällaisia toimenpiteitä ovat saneeraus, rajoittavien määräysten ja toimenpidemääräysten antaminen sekä tiedottaminen. Virka-ajan ulkopuolella eläintautiepäilyistä ilmoitetaan päivystävälle läänineläinlääkärille.

8.3 Zoonosivalvonta

Kaupungineläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri vastaavat zoonoottisten eli eläimistä ihmisiin leviävien tautien valvonnasta ja ilmoittavat tautitapauksissa Essoten tartuntatautilääkärille ja epidemiatyöryhmälle. Terveysvalvonnan johtaja ja vastaava eläinlääkäri kuuluu epidemiaselvitystyöryhmään. Tämä auttaa yhteistyössä terveydenhuollon kanssa ja siten helpottaa tiedon kulkua.

8.4 Terveysvalvontaohjelmat

Valtioneuvoston asetus eläinten terveysvalvonnasta jakaa terveysvalvontaohjelmat pakollisiin ja vapaaehtoihin. Pakollista terveysvalvontaa toteutetaan vastustettaviksi eläintaudeiksi nimettyjen salmonellatartuntojen valvomiseksi. Vapaaehtoisia terveysvalvontaohjelmia ovat lampaiden ja vuohien maedi-visna- sekä scrapie-valvonta, kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin valvonta sekä hirvieläinten tuberkuloosivalvonta. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat terveysvalvontaohjelmien toteutumisesta.

8.5 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on kaksi käytössä olevaa luonnonravintolammikkoa. Niihin tehdään säännöllistä riskiperusteista valvontaa aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri vastaa valvonnasta.

8.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä valvotaan eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi. Valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri, joka hyväksyy tilakohtaiset polttolaitokset, teknisten tuotteiden varastointilaitokset ja osan teknisistä laitoksista sekä tilarehustamot. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on yksi lemmikkieläinten rehua valmistava laitos, joka käsittelee sivutuotteita. Valvontaeläinlääkäri suorittaa valvontakäyntejä laitokselle.

Sivutuotteiden hautaamisen osalta toiminta-alue kuuluu märehittijöiden osalta keräilyalueeseen. Keräilyalueella raadot sekä kotiteurastuksen sivutuotteet toimitetaan käsiteltäväksi luokan 1 tai luokan 2 käsittelylaitokseen tai poltettavaksi hyväksytyyn poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen. Ainoastaan kuolleina syntyneet eläimet ja alle 20 linnun pitopaikkojen raadot saa hävittää hautaamalla. Lemmikkieläinten, hevosten ja turkiseläinten osalta Mikkelin seudun ympäristöpalvelut kuuluu syrjäiseen alueeseen, jolloin hautaaminen on sallittua. Kyseiset raadot voi myös toimittaa hävitettäväksi luokan 2 käsittelylaitokseen tai poltettavaksi hyväksytyyn poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen.

Mikkelissä on yksi pieneläinhautausmaa. Mikkelissä on lisäksi tuhkauslaitos pieneläimiä varten. Tuotantoeläinten hävitystapoja seurataan rekisterien avulla ja valvontakäyntien yhteydessä. Valvonta pyritään kohdentamaan tiloihin, joissa on aikaisemmin todettu säädösten vastaista toimintaa.

Mikkelin alueella on rekisteröitynyt kolme haaskanpitäjää. Jos haaskana käytetään muita kuin luonnonvaraisia eläimiä ja niiden teurassivutuotteita, on toiminnasta tehtävä ilmoitus valvontaeläinlääkärille, jonka valvonta-alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se voidaan tehdä joko kirjallisesti tai Ruokaviraston erillisellä lomakkeella. Ilmoituksen tiedot viedään eläintenpitäjärekisterin yhteydessä olevaan haaskaruokintapaikkarekisteriin eläintunnistusjärjestelmälain (238/2010) vaatimusten mukaisesti.

8.7. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Praktikkoeläinlääkärit pitävät kirjaa tuotantotiloille luovuttamistaan lääkkeistä. Tilalliset ovat puolestaan velvollisia kirjaamaan ylös eläinkohtaisesti käytettyjen lääkkeiden nimet, määrät ja antoajankohdat sekä huolehtimaan lääkevaraoiden toteutumisesta. Eläinlääkärit valvovat tilakäyntien yhteydessä, että tuotantoeläinten lääkekirjanpidon velvollisuus toteutuu. Myös alkutuotannon valvonnan yhteydessä tarkistetaan tilojen lääkekirjanpitoa ja varaoiden noudattamista.

8.8. Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri toimivat valvontaviranomaisina eläinten tuontiin liittyvissä asioissa. Mikäli havaitaan tai epäillään, että eläin on tuotu Suomeen laittomasti tai puutteellisin terveystiedoin, ilmoitetaan asiasta aluehallintovirastolle viipymättä. Maahan laittomasti tuotu eläin joko lopetetaan tai palautetaan lähtömaahansa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella ei ole eläinlääkinnällistä rajatarkastusasemaa.

8.9. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Praktikkoeläinlääkärit sekä tarvittaessa valvontaeläinlääkäri vastaavat vientitarkastusten ja -todistusten tekemisestä. Tarkastuksen teossa käytetään TRACES-järjestelmää. Vientitarkastus tehdään korkeintaan 48 tuntia ennen lähtöä ja tarkastuksessa tarkastetaan lähtevän eläimen tunnistetiedot (mikrosiru ja passi) sekä eläimen terveydentila ja kuljetuskelpoisuus.

[Kaikki praktikkoeläinlääkärit tekevät vuosittain muutamia Traces-tarkastuksia lemmikkieläimille ja hevosille.](#)

8.10. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Praktikkoeläinlääkärit valvovat tuotantoeläinten merkitsemistä tilakäyntien yhteydessä. Mikäli eläinten merkinnöissä havaitaan puutteita, asiasta huomautetaan ja informoidaan ELY-keskuksen tarkastajaa sekä aluehallintovirastoa.

8.11. Pienteurastamon valvonta

Kangasniemen kaupungineläinlääkärit vastaavat Roinilan lihatilan lihantarkastuksesta sekä laitosten valvonnan järjestämisestä Ruokaviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Teurastuksia on useimmiten kaksi

kertaa viikossa. Elävänä tarkastusten sekä rahtieläinten vuoksi eläinlääkäri käy tarkastuksella kolmesta viiteen kertaa viikossa. Lisäksi tulevat laitostarkastukset.

Vuonna 2020 eläinlääkäri teki lihantarkastuskäyntejä pienteurastamolle 169 kpl.

8.12. Muu valvonta

Elintarvikelainsäädännön mukaisia maidontuotantotilojen tuotantotilojen tuotantohygieenisiä tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti keskimäärin joka kolmas vuosi. Tarkastuksia tekevät praktikkoeläinlääkärit sekä *valvontaeläinlääkärit*. *Valvontaeläinlääkärit kantavat päävastuun maitohygieniatarkastuksista.*

Valvontaeläinlääkäri huolehtii etupäässä Ruokaviraston määräyksestä otettavista kansalliseen ja EU- tason vierasainevalvontaan liittyvistä näyteenotoista.

9. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa eläinsuojelulain noudattamista. Kunnissa toimivia eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella hoitaa eläinsuojelutehtäviä virka-aikana pääasiassa valvontaeläinlääkäri, tarvittaessa praktikkoeläinlääkärit voivat avustaa tarkastuksen teossa ja toimivat valvontaeläinlääkärin sijaisina näiden poissaolojen aikana. *Päivystävä praktikkoeläinlääkäri hoitaa tarvittaessa kiireelliset eläinsuojelukäynnit virka-ajan ulkopuolella.*

Eläinsuojelutarkastus suoritetaan, kun on aihetta epäillä eläimen hoidon laiminlyöntiä, huonoa kohtelua tai muuta säädösten vastaista toimintaa. Eläinsuojeluviranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen hoitoon ja pitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä. Tarvittaessa tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidosta. Havaittaessa eläinsuojelulainsäädännön vastaista menettelyä annetaan tarkastuksilla hallintopäätöksellä määräyksiä, kieltoja tai ryhdytään tarvittaviin kiiretoimenpiteisiin.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa ammattimaista tai muutoin laajamittaista eläintenpitoa harjoittavia kohteita pyritään tarkastamaan riskiperusteisesti säännöllisin väliajoin eikä tarkastuksen siten tarvitse perustua epäilyyn. Tällaisia kohteita ovat mm. hevostallit, eläinkaupat ja eläinhoitolat. Eläinsuojelutarkastus ilman epäilyä voidaan tehdä myös sellaisiin kohteisiin, joiden toiminta edellyttää luvan hakemista aluehallintovirastolta. Tällaisia kohteita ovat esim. sirkukset, eläintarhat, eläinnäyttelyt ja eläinkilpailut. Kotirauhan piirissä suoritettava tarkastus edellyttää kuitenkin aina epäilyä.

Eläinsuojelutyössä pyritään parityöskentelyyn.

Virka-aikana valvontaeläinlääkäri voi suorittaa eläinsuojelutarkastuksen yhdessä toisen valvontaeläinlääkärin, praktikkoeläinlääkärin tai terveystarkastajan kanssa. Vaikeiden eläinsuojelutapauksien hoitoon voidaan pyytää apua myös aluehallintovirastosta. Poliisi ja syyttäjät voivat puolestaan pyytää valvontaeläinlääkäriltä virka-apua eläinsuojelutapausten tutkinnassa ja oikeudenkäynneissä. Virka-ajan ulkopuolella suoritettava eläinsuojeluvälvonta ei kuitenkaan kuulu kunnan tehtäviin, vaan tällöin eläinsuojelusta vastaava viranomaisena on poliisi. Päivystävä praktikkoeläinlääkäri voi joutua avustamaan poliisia tai tekemään kiireellisen eläinsuojelutarkastuksen virka-ajan ulkopuolella.

Eläinsuojelulakiin kuuluvana kunnan velvollisuutena on löytöeläinten säilytys viidentoista vuorokauden ajan. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueen löytöeläinten säilytyspaikkojen yhteystiedot löytyvät Mikkelin kaupungin kotisivuilta.

10. Eläinlääkäripalveluiden toimeenpano

10.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkintäpalveluilla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteellisen yleis- tutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa on seitsemän praktikkoeläinlääkärinä ja peruseläinlääkäripalveluita tarjotaan kaikille kotieläimille. Vastaanotot sijaitsevat Mikkelissä, Mäntyharjussa sekä Kangasniemellä. Kaikilla vastaanotoilla on hyvät valmiudet peruseläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotolla on lisäksi palkattu osa-aikainen avustaja.

10.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kaupungineläinlääkärit pystyvät tarjoamaan terveydenhuoltopalveluita kysyntää vastaavasti.

10.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kiireellistä eläinlääkäriapua on saatavana kaikille eläinlajeille kaikkina viikonpäivinä ja vuorokauden aikoina. Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan ja Hirvensalmen toiminta-alueella päivystää yksi eläinlääkäri. Päivystäjä hoitaa sekä hyötyeläimiä että pieneläimiä Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö tekee päivystysyhteistyötä Keski- Suomen maakunnallisen eläinlääkäripäivystyksen kanssa.

Mikkelin alueella pieneläinpäivystys hoidetaan yhdessä hyötyeläinpäivystyksen kanssa. Uuden lain edellyttämä keskitetty yhteydenottopalvelu on järjestetty yhteisesti hyötyeläinten sekä lemmikkieläinten omistajille. Yhteydenottopalvelu on maksullinen päivystysaikaan.

Kangasniemen alueen eläinlääkäripäivystys hoidetaan Jyväskylän organisoiman Keski-Suomen maakunnallisen eläinlääkäripäivystyksen kautta. Päivystys on eriytetty. Suureläinpäivystäjiä päivystää kerralla Eteläisen Keski-Suomen alueella kolme. Alue on jaettu kolmeen vastuualueeseen, joista Kangasniemi kuuluu alueeseen 1, joka muodostuu Kangasniemen, Laukaa, Hankasalmen, Konneveden, Äänekosken ja Uuraisten kunnista. Tarvittaessa suureläinpäivystäjät vaihtavat sairausmatkat keskenään. Pieneläinpäivystyksestä vastaa Jyväskylässä toimiva klinikka. Myös suureläinpäivystävät voivat hoitaa alueensa pieneläinpotilaita, jos se ei vaaranna suureläinpäivystyksen toimivuutta. Puhelinpäivystys on hoidettu keskitetysti maksullisen puhelinpalvelun kautta, joka kääntää automaattisesti puhelut päivystävälle eläinlääkärille.

10.4 Ostopalvelut

Kangasniemen palvelutuotantoyksikkö on mukana Keski- Suomen maakunnalliseen eläinlääkäripäivystykseen. Pieneläimiä varten on Jyväskylässä klinikkapäivystys. Suureläinpäivystysvastuu Kangasniemellä on joka viides päivystys. Loppuosa ostetaan sopimuksen mukaisesti, järjestämisvastuu on Jyväskylän kaupungilla.

10.5. Perustason ylittävät palvelut

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut ei tarjoa perustason ylittäviä eläinlääkäripalveluita. Lähialueella on saatavilla erikoiseläinlääkäritason palveluja sekä pieneläimille että hevosille.

11. Ohjaus

Eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma hyväksytään osana ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontasuunnitelmaa. Myös suunnitelman toteutumisen arviointiraportti käsitellään lautakunnassa ja lähetetään maaliskuun loppuun mennessä aluehallintovirastolle.

12. Laatu

Eläinlääkintähuoltoa koskevat palautteet ohjataan esimiehelle. Jos asiakas antaa palautetta palvelusta tai hoidosta ja haluaa, että asiaa jatko käsitellään, niin esimies pyytää palautteen antajaa ja palautetta saanutta eläinlääkärinä kirjaamaan oman näkemyksensä tapahtumasta. Mikäli kyseessä on hoitovirhe, päätetään tapauskohtaisesti, milloin pyydetään lausunto eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta. Toimintaa ja palveluita kehitetään saatujen palautteiden ja valitusten pohjalta. Palautteet käsitellään eläinlääkäreiden kesken yhteisesti. Kirjalliset palautteet arkistoidaan.

13 Seuranta ja raportointi

Eläinlääkintähuollossa kustannusten jako kuntien kesken perustuu palvelujen käyttöön ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti. Tilastoja voidaan hyödyntää myös arvioitaessa palvelujen saatavuutta ja resurssien riittävyyttä. Tilastot saadaan eläinlääkärikohtaisesti ja kuntakohtaisesti eriteltyinä sairasmatkoihin, virkamatkoihin ja vastaanottokäynteihin. Virka-aikana ja päivystyksessä tehdyt käynnit saadaan myös eriteltyä toisistaan.

Annettujen kieltojen ja määräysten noudattaminen varmistetaan määräaikaisten umpeuduttua tehdyillä seurantatarkastuksilla. Tehdyistä seurantatarkastuksista laaditaan tarkastuskertomukset.

Raporttien ja tilastojen lähettämisessä pyritään noudattamaan annettuja määräaikoja. Aluehallintoviraston antamat ohjeet huomioidaan toiminnassa.

14 Eläinten hyvinvoinnin ja terveydenhuollon suunnitelman toteutuminen vuonna 2020

Toimintavuonna 2020 eläinlääkintähuollolle ovat aiheutuneet haasteita resurssipula sekä koronapandemian aiheuttamat rajoitukset.

Kesästä lähtien on suuria haasteita kunnallisten eläinlääkäripalveluiden toimivuudelle tuonut valtakunnallinen, vakava eläinlääkäreiden sijaispula. Myös Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden alueella tämä on aiheuttanut suuria vaikeuksia saada sijaisia lyhyisiin tai pitempiin kaupungineläinlääkäripraktikoiden sijaisuuksiin. Resurssivaje on lisännyt praktikkoeläinlääkäreiden työnkuormitusta merkittävästi ja lisännyt toiminnan haavoittuvuutta. Tilanne on ollut viranhaltijoille ajoittain lähes kestämätön.

Haavoittuvuuden lisääntyminen on ollut erityisen haastavaa korona-aikana. Korona-altistuksen vuoksi yhteisvastaanotolla voi joutua useita eläinlääkäreitä pahimmillaan samaan aikaan karanteeniin. Vuodesta

2020 selvitty kohtalaisesti tiukkojen koronavastustustoimien avulla, kuten kirurgiset maskit eläinlääkäreillä ja asiakkailla, käsienpesu ja käsidesin käyttö, vain yksi asiakas vastaanotolla/potilas ja ei työntekijöiden yhteisiä kahvitaukoja tai ruokatunteja.

Haavoittuvuuden vähentämiseksi lautakunta ja Mikkelin kaupunginhallitus myönsivät luvan avata praktikkoeläinlääkäriin lisäviran vuoden 2021 alusta. Virkaa ei ole vielä saatu täytettyä vuoden 2020 aikana vähäisen hakijamäärän vuoksi. Kaupungineläinlääkäripraktikoiden virkoja on lisäyksen jälkeen 7,2 htv. Kaikki virat eivät ole vielä olleet täytettyinä.

Kangasniemen praktikkoeläinlääkäriin virassa aloitti uusi vakituinen viranhaltija 16.11.2020.

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu ovat haasteista huolimatta olleet pääosin suunnitelman mukaista. Kiireetöntä ja kiireellistä eläinlääkäriapua on pystytty tarjoamaan kohtuullisessa ajassa. Päivystys on toiminut sekä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen omana toimintana että Kangasniemen alueella Jyväskylän seudun yhteistyöllä järjestettävässä päivystysrenkaassa. Kiitos onnistumisesta haasteellisessa tilanteessa kuuluu kaupungineläinlääkäreille, jotka ovat venyneet tarvittaessa lähes kohtuuttomasti, jotta välttämättömät tehtävät on saatu tehdyksi.

Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotoilla on osa-aikainen (50 %) vastaanottoavustaja virka-aikoina. Muina aikoina ja päivystysaikaan eläinlääkärit huolehtivat itse myös avustajan tehtävistä, mikä vie eläinlääkäreiden resursseja varsinaisesta potilastyöstä ja virkatehtävistä. Kangasniemellä ei ole edes osa-aikaista vastaanottoavustajaa, mikä lisää Kangasniemellä työskentelevän kaupungineläinlääkäriin työmäärää.

Terveysvalvonnan johtajan virka on ollut täyttämättä hetken vuoden 2021 alussa. Tämä on lisännyt osittain sijaisena toimineen vastaavan eläinlääkäriin hallinnollista työmäärää ja vähentänyt hallintoon ja virkatehtäviin käytettävissä olevia kokonaisresursseja.

Viranomaistyötä, lähinnä eläinsuojelua, varten on kaksi valvontaeläinlääkäriin virkaa, mikä on osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi. Toinen viroista perustettiin kesäkuussa 2020. Molemmat virat ovat olleet täytettyinä ja myös viransijaisia myös saatu. Hyvät valvontaeläinlääkäriresurssit ovat merkittävästi parantaneet eläinsuojelulain mukaisten tehtävien hoitoa ja vähentäneet kaupungineläinlääkäripraktikkojen tekemien eläinsuojelutarkastusten määrää, mikä on ollut praktikkoeläinlääkäriresurssipulassa erityisen tärkeää.

Valvontaeläinlääkärit tekevät eläinsuojelutyön lisäksi lähinnä maitohygieenisistä tarkastuksista. Kaupungineläinlääkäripraktikot tekevät pääsääntöisesti eläintauteihin liittyvät viranomaistehtävät.

Koronapandemian alussa Ruokavirasto rajoitti kunnallisella puolella eläinlääkärikäynnit pieneläinvastaanotoilla ja eläintiloilla vain välttämättömiin. Myös resurssipula on vaikuttanut siihen, että praktikkoeläinlääkäreiden tekemät pieneläinhoidot ja tilakäynnit ovat jonkin verran vähentyneet vuodesta 2019.

Pieneläinkäyntien määrä vuonna 2020 oli 6167 kpl (vuonna 2019 6807 kpl) ja sairaskäyntien määrä 1546 kpl (vuonna 2019 6807 kpl). Lihantarkastuskäyntejä tehtiin 169 kpl, maitohygieenisistä tarkastuksista 3 kpl, kaupungineläinlääkäriin tekemiä eläinsuojelutarkastuksia 17 kpl ja muita virkamatkoja 4 kpl.

Valvontaeläinlääkäreiden tekemiä eläinsuojelukäyntejä tehtiin yhteensä 141 käyntiä, josta oli pieneläinkäyntejä 113 kpl, tallikäyntejä 22 kpl ja tuotantoeläinkäyntejä 23 kpl.

Vuonna 2020 klinikkamaksuja kertyi 59 665,42 euroa ja päivystyspuhelintuloja ovat 12 157,13 euroa. Hyötyeläinten omistajien kilometriperusteisia subventioita maksettiin 22 506 euroa.

Taulukko 1: Eläinlääkärien sairasmatkat ja potilaskäynnit vuonna 2020 (suluissa vuosi 2019)

Kaikki yht.	Mikkeli	Hirvensalmi	Mäntyharju	Pertunmaa	Kangasniemi	yht.
-------------	---------	-------------	------------	-----------	-------------	------

Sairaskäynnit	687 (681)	118 (83)	212 (221)	134 (157)	395 (457)	1546 (1605)
Pieneläimet	4189 (4565)	217 ((201)	1119 (1243)	246 (314)	396 (480)	6167 (6807)
Praktikkoeläinlääkäreiden virkamatkat	14 (45)	1 (5)	2 (1)	1 (1)	172 (208)	190 (261)
Valvontaeläinlääkärin käynnit (eläinsuojelu)	97	0	17	11	19	141

Valvontaeläinlääkärin käynnit eriteltynä: Pieneläinkäynnit 113 kpl, tallikäynnit 22 kpl ja tuotantoeläinkäynnit 23 kpl.

Taulukko 2: Eläinlääkärikäynnit virka-aikaan ja päivystysaikaan sekä virkamatkojen jakauma

Yhteenveto 2020

		Mikkeli	Hirvensalmi	Mäntyharju	Pertunmaa	Kangasniemi	yht.
Eläinten hoito	Sairaskäynnit ma-pe 8-17	445	87	163	96	309	1100
	Sairaskäynnit päivystysaikana	219	32	45	31	48	375
	Pieneläimet ma-pe 8-17	3236	197	1044	296	388	5161
	Pieneläimet päivystysaikana	893	53	106	33	4	1089
Virkamatkat	Eläinsuojelukäynnit (valvontaeläinlääkärit ja kunnaneläinlääkärit)	110	1	17	11	19	158
	Maitohygieeniset tarkastuskäynnit	1				2	3
	Lihantarkastus					169	169
	Muut virkamatkat	1				3	4